

Recenzja

pracy nt. „Wpływ wybranych czynników motywacyjnych na ilość spożytych warzyw i owoców przez dzieci w wieku 6-12 lat w stołówkach szkolnych” w przewodzie doktorskim Pani mgr. Edyty Łuszczki.

Przedmiotem bardzo ciekawej, niezwykle potrzebnej i jak to się obiegowo określa „na czasie” pracy doktorskiej Pani mgr. Edyty Łuszczki był wpływ czynników motywacyjnych na ilość spożywanych warzyw i owoców przez dzieci w przedziale wieku 6-12 lat. Problem jest niezwykle istotny wobec narastającej w krajach rozwiniętych epidemii otyłości we wszystkich grupach wieku, ale co szczególnie niepokojące, także u dzieci, gdyż wiadomym jest to, że otyłe dziecko z reguły będzie otyłym dorosłym. Badania, na co wskazuje doktorantka, zwracają uwagę, że zaledwie 8,8% dzieci spożywa zalecane 5 porcji warzyw i owoców dziennie, a także, że wielokrotna ekspozycja na warzywa i owoce, i to we wczesnym dzieciństwie, może na trwałe zmienić nawyki żywieniowe przyszłego dorosłego. Próbę dokonania oceny efektywności określonych działań motywacyjnych mających za zadanie zwiększenie zainteresowania dzieci spożywaniem warzyw i owoców uważam za niezwykle istotną i oryginalną, a zgromadzony przez doktorantkę materiał, znaczący.

Całość pracy została podzielona na kilka części odpowiadających typowej formie opracowania rozprawy doktorskiej, a mianowicie na wstęp, cele pracy, materiał i metody badań, wyniki, dyskusję i wnioski, streszczenie polskie i angielskie.

We wstępie str. 22 moją uwagę i duże zainteresowanie wzbudziły związki przyczynowo-skutkowe skrócenia godzin snu u dzieci z narastaniem problemu otyłości. Na pozytywną ocenę zasługuje także cały podrozdział „1.2 Pojęcie motywacji”, dzięki któremu moje horyzonty, jako żywieniowca i pediatry, bardzo się poszerzyły.

Jako wieloletni autor i redaktor różnych publikacji **mam nieco uwag dotyczących poprawności formalno-językowej oraz redakcyjnych**, które po ich uwzględnieniu, jak sądzę, znacznie poprawiłyby kształt ostatecznej publikacji wyników tego bardzo ciekawego opracowania. Skoncentruję się tu na najważniejszych „wpadkach” i tak:

W spisie treści pkt 4.1.1 powinien moim zdaniem brzmieć: „Porównanie spożycia surówek w grupie badanej i kontrolnej”, a nie w grupie badawczej (była nią doktorantka i jej współpracownicy).

W wykazie skrótów brak konsekwencji – raz angielskie określenia skrótów są tłumaczone na polski, a raz nie.

We wstępie:

Str. 9, powinno być: Według danych GUS z 2009 roku [32].....gdyż inaczej czytelnik musi sięgnąć do piśmiennictwa, aby móc ocenić co z czym jest porównywane.

Str. 9, 3 wiersz od góry stwierdzenie: „Ponadto średnia masa ciała chłopców była wyższa niż dziewcząt w danym wieku” nie powinno być zamieszczone bez komentarza, gdyż jest odwieczna właściwość biologiczna.

Str. 9, 14 wiersz od dołu: „przyjmując za punkty odcięcia kryterium Cole’a i wsp. [35]” dobrze by było to kryterium w skrócie w tym miejscu przytoczyć.

Str. 10, wiersz 3 dla ułatwienia czytelnikowi oceny po stwierdzeniu „natomiast nadwagę i otyłość stwierdzono u.....” podać syntetyczne kryteria otyłości i nadwagi zawarte w cytowanej pracy.

Str. 10, wiersz 6 od dołu: „W porównaniu z poprzednim badaniem HBSC 2010 [42] częstość występowania nadwagi i otyłości obniżyła się z poziomu 17% co spowodowało.....” – należałoby podać do jakiego poziomu, gdyż to z przedstawionej niżej tabeli 1 niestety nie wynika.

Str. 12, pkt. 1.1.2.1 „przez co bardzo często ten etap nie podlega żadnemu leczeniu [55].” Nie wydaje mi się by etap mógł podlegać leczeniu.

Str. 13, 14 wiersz od dołu: „W latach 1999-2000 przeprowadzono w Polsce badanie stanu odżywienia 3000 pacjentów szpitalnych.” Powinno się dodać dorosłych, jak to jest w cytowanym źródle, gdyż całość pracy doktorskiej dotyczyła dzieci a nie dorosłych.

Str. 23, wiersz 17 od dołu: tutaj pragnąłbym zwrócić uwagę na pewną, delikatnie mówiąc, niezręczność: „Do pierwotnych konsekwencji niedoboru masy ciała zaliczamy obniżenie masy ciała,.....”

W rozdziale 2. pt. „Cel pracy i pytania badawcze”:

Str. 39, pkt. 3 powinno być w grupie badanej a nie badawczej.

Str. 39, pkt. 5 lepiej by było: „Członkostwo dziecka w klubie sportowym” a nie „Członkostwo w klubie sportowym dziecka”

Str. 41, wiersz 14 od dołu: „Liczba osób” a nie „ilość osób”, gdyż osoby są policzalne i zostały zresztą dokładnie policzone.

Str. 41, w kryteriach kwalifikacyjnych grupy kontrolnej powinno znaleźć się to samo co w grupie badanej czyli „stan zdrowia pozwalający na dokonanie u dziecka pomiarów masy ciała, wzrostu”.

Str. 42, kryteria wykluczenia dotyczą dwa razy grupy badanej a nie ma kryteriów dla grupy kontrolnej (błąd typu kopiuj-wklej) oraz kryteria dla obu grup powinny być takie same, a niestety nie są!

Str. 44, brak mi kryteriów niedoboru masy ciała u dzieci, skoro są wymienione kryteria nadwagi i otyłości.

Str. 54 i następne, Pkt. 3.4 w tabelach 9, 10, 11, 12 „Liczność” powinna być zamieniona na liczebność, gdyż wg. Słownika Języka Polskiego licznosc odnosi się tylko do materii. To określenie „licznosc” pojawia się zresztą jeszcze kilkakrotnie na innych stronach rozprawy.

Chciałbym podkreślić, że większość z tych uwag i nieco dostrzeżonych błędów interpunkcyjnych i literówek nie ma zasadniczego wpływu na ostateczną ocenę pracy.

Wstęp, moim zdaniem, jest adekwatny i proporcjonalny do zagadnień poruszanych w zasadniczej części pracy.

W materiale i metodach zdecydowanie brak mi, i uważam to za istotne niedopatrzenie, punktów 3.6 i 3.7 w których przedstawiona byłaby charakterystyka grupy kontrolnej. Podsumowując, dobór metod i narzędzi badawczych był prawidłowy choć ich wykorzystanie nie zawsze konsekwentne.

W opracowaniu wyników brak mi wyraźnej konsekwencji wynikającej z materiału i metodyki, gdyż pierwotny model badania zakładał porównanie dwóch grup – jednej w której zastosowano określony sposób motywowania i drugiej w której tego sposobu nie zastosowano i w ten sposób, krok po kroku, powinna być dokonana ocena wyników. Tego mi wyraźnie zabrakło. Do oceny preferencji smakowych ocenianych jeszcze przed interwencją można było połączyć obie grupy, co ze względu na podwójną liczebność próby zwiększyłoby wymowę wyników.

Dyskusja jest niezwykle szeroka i wskazuje na rozległą wiedzę doktorantki, choć nie zawsze odnosi się wprost do uzyskanych wyników. W ocenianej rozprawie, jak i w publikacji, która mam nadzieję, ukaże się drukiem, wolałbym dyskusję ujętą w następujące, porządkujące ją, ramy: główne wnioski i osiągnięcia pracy, metodologia, porównanie z innymi badaniami, mocne i słabe strony badania, konieczność dalszych badań, podsumowanie. Brak mi także w dyskusji np. odniesienia się do analizy długości karmienia piersią, obarczonej, znacznym błędem wynikającym z pamięci (lub niepamięci) ankietowanych matek po 6-12 latach od zakończenia karmienia, a także, co może jeszcze ważniejsze wpływem mediów i środowiska na ocenę znaczenia karmienia piersią po tak długim okresie od zakończenia karmienia piersią.

Dobór piśmiennictwa i jego wykorzystanie uważam za prawidłowy, choć niekiedy w dyskusji nie zawsze odnosi się ono wprost do przeprowadzonych badań.

Wnioski

Wniosek 1 sformułowałbym ostrożniej, gdyż 2-tygodniowa obserwacja jest na wyciągnięcie kategorycznego wniosku o trwałości efektu trochę zbyt krótka.

Wniosek 2 sformułowałbym też bardziej ostrożnie, gdyż z wyników wcale nie wynika tak istotny wpływ wskaźnika masy ciała rodziców oraz ich wykształcenia natomiast na BMI dzieci, natomiast istotny niekorzystny wpływ ma długi czas spędzany przed komputerem, co słusznie znalazło się we wniosku 4.

Ciekawy i zaskakujący wniosek 6 znalazł niestety dość skąpe odzwierciedlenie w dyskusji.

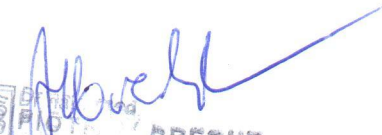
W streszczeniu, w akapicie dotyczącym wyników brak mi określenia płci dziecka z którą koreluje nadmierna masa ciała, a także ostrożniejszego sformułowania odnośnie trwałości efektów interwencji. Osobiście wolę co prawda, aby streszczenie, tak jak to ma miejsce w publikacjach, znajdowało się na początku opracowania, ale jest to oczywiście uwaga nie mająca żadnego wpływu na ocenę pracy.

Na szczególne pozytywne podkreślenie zasługuje olbrzymia praca własna włożona przez doktorantkę w oceniane badanie przeprowadzone w ramach międzynarodowego projektu badawczego pt. „School Canteen Experiments”.

Praca ma niewątpliwe zalety i istotne znaczenie dla praktyki, gdyż wskazuje na drogi, w tym przypadku motywacyjne, którymi można, choć znacznym nakładem sił (i środków) uzyskać pozytywne efekty w poprawie spożycia warzyw i owoców, jako jednym ze środków mających na celu zwalczanie epidemii nadwagi i otyłości.

W przygotowywanej w oparciu o rozprawę doktorską publikacji zdecydowanie proponowałbym zachowanie konsekwentnego układu porównywania grupy kontrolnej z badaną i proponowaną modyfikację wniosków.

Podsumowując, pomimo przedstawionych uwag i zastrzeżeń, które służyć mają jedynie prawidłowemu skonstruowaniu, w oparciu o zebrany niezwykle bogaty materiał, ważnej publikacji, wnioskuję do Rady Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego o dopuszczenie Pani mgr. Edyty Łuszczki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

1770367
P.Ł. 1770367
specjalista w dziedzinie
gastrologii
00-462 W-wa, ul. Farbiarska 86
02-662 11 11
ARECHT
praca
dzieci